

บทความวิจัย เรื่อง พฤติกรรมความเป็นพลเมืองของเยาวชนในมหาวิทยาลัยราชภัฏ
สวนสุนันทา
Research article: Citizenship behaviors of youth in Suan Sunandha Rajabhat
University
ผู้แต่ง รองศาสตราจารย์ ดร.รสสุคนธ์ มกรมณี
รองศาสตราจารย์ศุภานันท์ สิทธิเลิศ
สังกัด/สถานที่ทำงาน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
โทรศัพท์ 021601060 มือถือ 0815865670 E-mail: makaramani@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมความเป็นพลเมืองของเยาวชนในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา คำถามการวิจัยประกอบด้วย 1) เยาวชนมีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองเพียงใด 2) เยาวชนหญิงและเยาวชนชายมีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร และ 3) เยาวชนนักเรียนและเยาวชนนักศึกษาที่มีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหารที่รับผิดชอบกิจการนักเรียนนักศึกษา 10 คน ผู้นำเยาวชน 90 คน นักศึกษา 480 คน และนักเรียน 89 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 เครื่องมือวิจัยประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ แบบประเมิน และแบบสอบถาม ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้นำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนาและสถิติอ้างอิง t-test ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ผลการวิจัยพบว่า 1) เยาวชนมีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองปรากฏเป็นบางครั้ง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้คือ เคารพความแตกต่าง เคารพกฎกติกา-เคารพกฎหมาย เคารพสิทธิผู้อื่น รับผิดชอบต่อสังคม เคารพหลักความเสมอภาค มีอิสระภาพ-พึ่งตนเองได้ ทั้งนี้ เยาวชนไม่เคยมีส่วนร่วมทำงานในองค์กรเพื่อสังคมอย่างมีนัยสำคัญ 2) เยาวชนหญิงกับเยาวชนชายมีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และไม่มีส่วนร่วมทำงานในองค์กรเพื่อสังคมเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม เยาวชนหญิงมีพฤติกรรมเคารพกฎกติกา-เคารพกฎหมายมากกว่าเยาวชนชายอย่างมีนัยสำคัญ 3) เยาวชนนักเรียนกับเยาวชนศึกษามีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน โดยมีปรากฏเป็นบางครั้งเช่นเดียวกัน และไม่มีส่วนร่วมทำงานในองค์กรเพื่อสังคมอย่างมีนัยสำคัญเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตามนักเรียนปรากฏพฤติกรรมที่แสดงว่ามีอิสระภาพ-พึ่งตนเองได้ เคารพกติกา- เคารพกฎหมาย และรับผิดชอบต่อสังคม มากกว่านักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ

คำสำคัญ : ความเป็นพลเมือง พฤติกรรมเยาวชน หน้าที่พลเมือง พลเมืองศึกษา

Abstract

This is a descriptive research aimed to study citizenship behaviors of youth in Suan Sunandha Rajabhat University. Research questions include 1) How youth perform citizenship behaviors? 2) Do female and male youth perform citizenship behaviors differently? 3) Do pupil and student youth perform citizenship behaviors differently? Samples comprise 10 pupil/student affairs administrators, 90 youth leaders, 480 students, and 89 pupils in the first semester of academic year 2011. Research instruments comprise interview forms, evaluation forms, and questionnaires. Collected data are analyzed via descriptive statistics and inferential statistics, t-test at significant level .05. Results yield: 1) Youth perform citizenship behaviors once in a while, which respectively are respect of diversity, respect of rules-laws, respect the rights of others, social responsibility, respect principle of equity, and having liberty-independent. Therewith, youth have never significantly involved any social organizations. 2) Female and male youth perform no differences of citizenship behaviors and both have never participated in social organizations. Hence, the female youth significantly show respect of rules-laws more than the male youth. 3) Pupil and student youth perform no differences, once in a while, of citizenship behaviors. Both have

never significantly participated in social organizations. However, the pupil significantly shows having liberty-independent, respect of rules-laws, and social responsibility more than the student.

Keywords : citizenship, civic education, youth behavior, civics

บทนำ(Overview)

ความล้มเหลวของประชาธิปไตยในประเทศไทย ดูได้จากตัวเลขการรัฐประหารที่มีรัฐธรรมนูญจำนวน 8 ครั้ง การรัฐประหารที่มีรัฐธรรมนูญอีก 4 ครั้ง และรัฐธรรมนูญจำนวน 18 ฉบับในระยะเวลา 76 ปี กับเหตุการณ์นองเลือดอีก 3 เหตุการณ์ ประชาชนแตกแยกขัดแย้งแบ่งข้าง และเกิดความรุนแรงจนเกือบจะเกิดเหตุการณ์นองเลือดหลายครั้งในช่วงปี 2551-2552 และมีเหตุการณ์นองเลือด 91 ศพในปี 2553 ซึ่งมีแนวโน้มที่อาจจะเกิดเหตุการณ์รุนแรงอีกหรืออาจถึงขนาดเป็นสงครามกลางเมืองในอนาคต

ขณะที่ประชาธิปไตยที่ประสบความสำเร็จในยุโรปและในอเมริกา แต่ล้มเหลวในประเทศไทย มีสาเหตุจากคนไทยไม่มี “ความเป็นพลเมือง” เพราะระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองโดยประชาชน หรือการปกครองที่ประชาชนเจ้าของประเทศเป็นผู้ปกครองตนเอง “พลเมือง” ของระบอบประชาธิปไตย ต้องประกอบไปด้วยลักษณะ 6 ประการคือ 1) มีอิสรภาพและพึ่งตนเองได้ 2) เห็นคุณค่าเท่าเทียมกัน 3) ยอมรับความแตกต่าง 4) เคารพสิทธิผู้อื่น 5) รับผิดชอบต่อสังคม และ 6) เข้าใจระบอบประชาธิปไตยและมีส่วนร่วม (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2548; ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. 2552; วรากรณ์ สามโกเศศ. 2554ก และ 2554ข)

นักเรียนและนักศึกษาซึ่งเป็นเยาวชนที่จะเติบโตไปเป็นพลเมืองของประเทศ จึงพบเห็นและดำเนินชีวิตท่ามกลางสภาพแวดล้อมดังกล่าว เราจึงพบว่าเยาวชนให้การรับรู้ต่อยุทธศาสตร์การปกครองตนเองเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ มีพฤติกรรมการใช้ชีวิตแบบเสพสุขจากสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ไม่รับรู้เรื่องกิจการบ้านเมืองและวางแผนต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองการปกครองและสังคม (ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ. 2549 และ 2553; ญัตติพัชร ทศนรุ่งเรือง. 2554) ขาดระเบียบวินัยและยอมรับผิดชอบ ขาดความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัวและผู้อื่น ไม่มีจิตอาสาและจิตสาธารณะ ไม่อุทิศตนเพื่อส่วนรวมซึ่งเป็นคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองที่ดี จึงทำให้ในปี พ.ศ.2553 กระทรวงศึกษาธิการดำเนินงานจัดทำข้อเสนอนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาคนไทยยุคใหม่ให้เป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น มีความตระหนักในพลังของตนเองเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมให้สงบ ร่มเย็น มั่นคง โดยการเคารพกติกา หลักความเสมอภาค ภราดรภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2554)

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาเป็นสถานศึกษาที่มีบทบาทในการจัดการศึกษาทั้งในระดับอุดมศึกษาและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีที่ตั้งสถานศึกษาใกล้กับสถานที่สำคัญๆ และหน่วยงานราชการจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานทางการเมืองการปกครองสำคัญคือทำเนียบรัฐบาลและรัฐสภา นักเรียนและนักศึกษาที่เข้ามาศึกษาส่วนหนึ่งจะพักอาศัยอยู่ใกล้บริเวณมหาวิทยาลัยด้วย ส่งผลให้วิถีชีวิตประจำวันของนักเรียนนักศึกษาต้องสัมผัสกับสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองการปกครอง มีความใกล้ชิดกับเหตุการณ์การชุมนุม การประท้วง และการเดินขบวนทางการเมือง บริเวณใกล้กับสถานศึกษาบ่อยครั้ง บางครั้งมีความต่อเนื่องเป็นเวลานาน แต่นักศึกษาส่วนน้อยให้ความสนใจ รับรู้และมีส่วนร่วมต่อปัญหาสังคมและการเมือง ซึ่งสภาพดังกล่าวเกิดขึ้นกับเยาวชนในหลายประเทศเช่นกัน (Ben-Porath, S. 2006; Schulz, W., Ainley, J., Fraillon, J., Kerr, D. & Losito, B. 2010)

จากสถานการณ์ดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมความเป็นพลเมืองของนักเรียนและนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เพื่อเทียบเคียงกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ประเทศต้องการ ซึ่งจะช่วยให้มีข้อมูลเชิงวิชาการสำหรับประกอบการพิจารณาหาแนวทางหรือข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรหรือกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่พึงประสงค์ให้แก่แก่นักเรียนนักศึกษาของมหาวิทยาลัยต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)

การวิจัยเรื่องพฤติกรรมความเป็นพลเมืองของเยาวชนในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายลักษณะพฤติกรรมความเป็นพลเมืองของนักเรียนนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ด้วยการตั้งคำถามการวิจัย 3 ประเด็นคือ 1) เยาวชนในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทามีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองเพียงใด 2) เยาวชนหญิงและเยาวชนชายในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทามีพฤติกรรมความเป็นพลเมือง

แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร และ 3) เยาวชนที่เป็นนักเรียนและเยาวชนที่เป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทามีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร ซึ่งคำถามดังกล่าวจะทำให้ทราบถึงสภาพปัญหา และช่วยให้สามารถจัดทำข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรหรือกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่พึงประสงค์ให้แก่เยาวชน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาได้อย่างสอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บข้อมูลวิจัยดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่มคือ 1) ผู้บริหารที่รับผิดชอบงานกิจการนักศึกษา/กิจการนักเรียน เป็นผู้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมความเป็นพลเมืองของเยาวชน และประเมินพฤติกรรมความเป็นพลเมืองของผู้นำเยาวชน 2) ผู้นำเยาวชนในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เป็นผู้ประเมินและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมความเป็นพลเมืองของสมาชิกในกลุ่มผู้นำเยาวชน 3) นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาภาคปกติ ในหน่วยงานระดับคณะ/วิทยาลัย เป็นผู้ประเมินพฤติกรรมความเป็นพลเมืองของตนเอง 4) นักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กลุ่มนี้เป็นผู้ประเมินพฤติกรรมความเป็นพลเมืองของตนเอง

การเก็บข้อมูลจากกลุ่มที่ 1 ใช้วิธีการเก็บจากประชากร กลุ่มที่ 2 ใช้วิธีกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบไม่เป็นไปตามโอกาสทางสถิติ แล้วเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในแต่ละองค์การด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก กลุ่มที่ 3 ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายชั้น โดยชั้นแรกเป็นการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan ชั้นที่สอง กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างภายในแต่ละหน่วยงานแบบไม่เป็นไปตามโอกาสทางสถิติ โดยใช้โควตา ชั้นที่สาม เก็บข้อมูลในแต่ละหน่วยงานด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก กลุ่มที่ 4 ใช้วิธีกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

เครื่องมือการวิจัย

การเก็บข้อมูลใช้เครื่องมือดังนี้คือ 1) แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมความเป็นพลเมืองของเยาวชนในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ใช้สัมภาษณ์ผู้บริหารที่รับผิดชอบกิจการนักเรียนนักศึกษา มีคำถามหลักที่ใช้เพื่อนำไปสู่การสนทนาจำนวน 6 ข้อ ซึ่งสอดคล้องและตรงตามคุณสมบัติของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย 2) แบบประเมินพฤติกรรมความเป็นพลเมืองของเยาวชนในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา โดยใช้มาตราวัด 4 ระดับ สำหรับให้ผู้บริหารที่รับผิดชอบกิจการนักเรียนนักศึกษา และผู้นำเยาวชน ประเมินพฤติกรรมตามข้อบ่งชี้คุณสมบัติของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย 6 พฤติกรรมคือ มีอิสรภาพพึ่งตนเองได้ เคารพสิทธิผู้อื่น เคารพความแตกต่าง เคารพหลักความเสมอภาค เคารพกฎกติกา-เคารพกฎหมาย และรับผิดชอบต่อสังคม แต่ละพฤติกรรมมีรายการประเมิน 3 ข้อ รวมทั้งสิ้น 18 ข้อ โดยข้อความทั้งที่เป็นพฤติกรรมเชิงบวกและพฤติกรรมเชิงลบ เพื่อให้ผู้ประเมินพิจารณาแต่ละประเด็นอย่างใคร่ครวญ และมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC $\geq$ .67) และ 3) แบบสอบถามพฤติกรรมความเป็นพลเมืองของเยาวชนในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ใช้เก็บข้อมูลจากนักเรียนนักศึกษา ประกอบด้วยประเด็นสอบถาม 25 ข้อ มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และมีความเชื่อมั่นโดยค่าอัลฟาเท่ากับ .736

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีการดำเนินงาน 3 ลักษณะดังนี้คือ 1) ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้บริหารที่รับผิดชอบกิจการนักเรียนนักศึกษาด้วยตนเอง 2) นักวิชาการศึกษาที่รับผิดชอบงานกิจการนักศึกษาของคณะครุศาสตร์เป็นผู้ประสานงานให้ผู้นำเยาวชนในองค์กรต่างๆ ทำแบบประเมิน 3) นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ จำนวน 32 คนที่ผ่านการอบรมวิธีการเก็บข้อมูลทำหน้าที่สอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษา 4) อาจารย์โรงเรียนสาธิตที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการโรงเรียนทำหน้าที่สอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการจดบันทึกและการถอดความจากเครื่องบันทึกเสียง นำมาจัดหน่วยวิเคราะห์เป็น 6 หมวดหมู่ ตามประเด็นพฤติกรรมความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย และจัดทำเป็นรายงานแบบบรรยาย สำหรับข้อมูลจากแบบประเมิน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม Statistical package for the social science (SPSS) version 11.0 โดยกำหนดค่าสำหรับการวิเคราะห์แบ่งตาม Percentiles ที่ 25, 50 และ 75 ดังนี้คือ “ไม่ปรากฏ=0-1.65” “ปรากฏน้อย=1.66-1.95” “ปรากฏปานกลาง=1.96-2.10” และ “ปรากฏมาก= 2.11-3.00” ส่วนข้อมูลที่เป็นความคิดเห็นเพิ่มเติม ใช้วิธีบันทึกเป็นเรียงความตามหมวดหมู่พฤติกรรมความเป็นพลเมือง ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม Statistical package for the social science (SPSS) version 11.0 กำหนดค่าสำหรับวิเคราะห์แบบสอบถาม 2 ส่วน โดยแบ่งตาม Percentiles ที่ 33 และ 67 ดังนี้คือ แบบสอบถามข้อ 1-17 กำหนดค่าสำหรับการวิเคราะห์ไว้ดังนี้คือ “ไม่เคยทำ = 0 - 0.85” “ทำบางครั้ง= 0.86 -1.65” “ทำประจำ= 1.66-2.00” ส่วนที่แบบสอบถามข้อ 18-25 กำหนดค่าสำหรับการวิเคราะห์ไว้ดังนี้คือ “ไม่เคยทำ= 0 - 0.85” “ทำ

นานกว่า 1 ปีมาแล้ว = 0.86-1.65” “ทำภายใน 1 ปีที่ผ่านมา = 1.66-2.00” สถิติที่ใช้คือสถิติพรรณนา ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมทั้งสถิติอ้างอิง t-test (Independent samples test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ผลการดำเนินงาน (Results)

จำนวนผู้ให้ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 669 คน เป็นชาย 305 คน หญิง 364 คน ประกอบด้วยผู้บริหารจำนวน 10 คน เป็นชาย 5 คน หญิง 5 คน ผู้นำเยาวชนจำนวน 90 คน เป็นชาย 49 คน หญิง 41 คน นักศึกษาจำนวน 480 คน เป็นชาย 213 คน หญิง 267 คน และนักเรียน 89 คน เป็นชาย 38 คน หญิง 51 คน อายุของเยาวชนอยู่ระหว่าง 15-24 ปี หน่วยงานผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ คณะศิลปกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม วิทยาลัยพยาบาล วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ วิทยาลัยนานาชาติ และโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ผลการวิจัย

1. เยาวชนในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาโดยภาพรวม กระทำพฤติกรรมความเป็นพลเมืองเป็นบางครั้ง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้คือ เคารพความแตกต่าง เคารพกฎกติกา เคารพกฎหมาย เคารพสิทธิผู้อื่น รับผิดชอบ ต่อสังคม เคารพหลักความเสมอภาค มีอิสรภาพ พึ่งตนเองได้ ทั้งนี้ เยาวชนไม่เคยมีส่วนร่วมทำงานในองค์กรหรือกลุ่มงาน ต่างๆเพื่อสังคมอย่างมีนัยสำคัญ

2. เยาวชนหญิงกับเยาวชนชายมีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเยาวชนหญิงและเยาวชนชายต่างก็ไม่มีส่วนร่วมทำงานในองค์กรเพื่อสังคมเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม เยาวชนหญิงมีพฤติกรรมเคารพกฎกติกา เคารพกฎหมายมากกว่าเยาวชนชายอย่างมีนัยสำคัญ

3. เยาวชนนักเรียนกับเยาวชนนักศึกษามีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน โดยทำเป็นบางครั้งเช่นเดียวกัน และไม่มีส่วนร่วมทำงานในองค์กรเพื่อสังคมเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม นักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงว่ามีอิสรภาพ พึ่งตนเองได้ เคารพกติกา เคารพกฎหมาย และ รับผิดชอบต่อสังคมปรากฏมากกว่านักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ

สรุปและวิจารณ์ผล (Conclusions and Discussion)

พฤติกรรมความเป็นพลเมืองโดยภาพรวมของเยาวชนในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาซึ่งสรุปได้จากการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับผลการศึกษาศึกษาของสมาคมการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษานานาชาติ หรือ ICCS (2554) ซึ่งจัดความสามารถเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองของนักเรียนเป็น 3 ระดับ โดยระดับหนึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจหน้าที่พลเมืองในลักษณะกว้างๆ ซึ่งเป็นความรู้พื้นฐาน และรู้จักหลักการดำเนินงานของสถาบันทางการเมืองและสังคม ระดับสองเป็นผู้ที่มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสถาบัน ระบบ และแนวคิดทางการเมืองและความเป็นพลเมือง เข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างสถาบันกับกระบวนการดำเนินงาน ระดับสามเป็นผู้ที่มีการนำความรู้ความเข้าใจไปใช้ ด้วยการประเมินหรือตัดสินความถูกต้องของนโยบาย การปฏิบัติ และพฤติกรรมต่างๆ และพบว่านักเรียนในหลายประเทศไม่มีความรู้เรื่องความเป็นพลเมืองในระดับสาม รวมถึงนักเรียนไทยด้วย โดยนักเรียนไทยมีความรู้ความสามารถเพียงระดับสองเท่านั้น และต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของ ICCS ทั้งนี้ เมื่อจำแนกระดับความสามารถของนักเรียนไทย ยังพบว่ามีความสามารถระดับสามเพียงร้อยละ 25 ความสามารถระดับสองร้อยละ 29 ความสามารถระดับหนึ่งร้อยละ 38 และความสามารถต่ำกว่าระดับหนึ่งร้อยละ 25 นอกจากนี้ รายงานดังกล่าวยังพบว่า ความเชื่อในเรื่องของความเสมอภาคทางเพศของนักเรียนไทยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของ ICCS ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยครั้งนี้ร่วมด้วยจะเห็นได้ว่าความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยโดยภาพรวมอยู่ในภาวะวิกฤต

แม้ว่าในรายงานของ ICCS พบว่า นักเรียนไทยร้อยละ 88 แสดงความคิดเห็นว่าจะใช้สิทธิเลือกตั้ง ร้อยละ 55 บอกว่าจะมีส่วนร่วมทางการเมืองในอนาคต และร้อยละ 56 สนใจต่อประเด็นปัญหาการเมืองและปัญหาสังคม รวมทั้งพบว่านักเรียนไทยมีส่วนร่วมกิจกรรมการเมืองในโรงเรียนของตนสูงกว่าค่าเฉลี่ย ICCS อาทิ มีส่วนร่วมโดยสมัครใจในกิจกรรมดนตรีหรือละครของโรงเรียน ใช้สิทธิลงคะแนนเลือกผู้แทนชั้นหรือผู้แทนสภาโรงเรียน มีส่วนในการอภิปรายในที่ประชุมนักเรียน มีส่วนในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินการของโรงเรียน แต่การผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ทั้งนักเรียนและนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเยาวชนไทยไม่แสดงว่ามีส่วนร่วมทำกิจกรรมในองค์กรทางสังคมหรือเพื่อ

สังคมดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญ และสอดคล้องกับรายงานของ ICCS ที่ว่านักเรียนไทยมีส่วนร่วมการลงสมัครเลือกตั้งเป็น ผู้แทนชั้นหรือผู้แทนสภาโรงเรียนเพียงร้อยละ 36 ขณะที่เยาวชนในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาไม่แสดงพฤติกรรมความ เป็นพลเมืองในข้อนี้ร้อยละ 58

สำหรับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทำงานในองค์กรหรือกลุ่มงานต่างๆ ให้แก่ส่วนรวมภายนอกสถานศึกษาของเยาวชน อันเป็นสิ่งสำคัญต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ซึ่งต้องเน้นการลงมือปฏิบัติจริงนั้น แม้ว่าใน รายงานของ ICCS จะพบว่านักเรียนไทยมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมืองนอกโรงเรียนในระดับสูงกว่าค่าเฉลี่ย ICCS ทุกหัวข้อ กิจกรรม ได้แก่ องค์กรเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม กลุ่มดนตรีในโรงเรียนใดเรื่องหนึ่ง กลุ่มอาสาสมัครช่วยเหลือชุมชน องค์กรการกุศล องค์กรเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน องค์กรทางวัฒนธรรมตามกลุ่มชาติพันธุ์ องค์กรเยาวชนที่เกี่ยวกับการเมือง แต่การวิจัยครั้งนี้ กลับพบว่า เยาวชนในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาร้อยละ 79 ไม่เคยกระทำการสิ่งเหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็้องค์กรการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม องค์กรการกุศล องค์กรศิลปวัฒนธรรม องค์กรการเมือง องค์กรสิทธิมนุษยชน อาสาสมัครช่วยเหลือสังคม หรือ การรณรงค์เรื่องใดเรื่องหนึ่ง ยกเว้น การร่วมกิจกรรมภายในองค์กรของตนอย่างคณะ มหาวิทยาลัย หรือโรงเรียนเท่านั้น

เยาวชนในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาแสดงพฤติกรรมความเป็นพลเมืองทั้ง 6 ลักษณะแบบกระทำเป็นประจำ คราว ไม่ว่าจะเป็นการเคารพความแตกต่าง การเคารพกฎกติกา-กฎหมาย การเคารพสิทธิผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อสังคม เคารพหลักความเสมอภาค และการมีอิสรภาพ-พึ่งตนเองได้ และที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งคือ พฤติกรรมความเป็นพลเมืองด้าน ความรับผิดชอบต่อสังคมในเรื่องพื้นฐานอย่างเช่นการช่วยหยิบขวดน้ำแก้วน้ำที่ผู้อื่นทิ้งไว้ไปใส่ถังขยะ เป็นสิ่งที่เยาวชนใน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาไม่เคยทำ

นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาถึงพฤติกรรมของเยาวชนระดับผู้นำ ก็พบว่าผู้นำเยาวชนในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาไม่ปรากฏว่ามีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองด้านการเคารพความแตกต่าง การเคารพหลักความเสมอภาค และการมี รับผิดชอบต่อสังคม ขณะที่ปรากฏพฤติกรรมเพียงเล็กน้อยในด้านการมีอิสรภาพ-พึ่งตนเองได้ และเคารพกฎกติกา-กฎหมาย โดยพฤติกรรมความเป็นพลเมืองที่ปรากฏมากมีเพียงด้านเดียวคือ การเคารพสิทธิผู้อื่น แต่ประเด็นที่น่าห่วงใยเป็นอย่างมาก ที่สุดในสภาวะบ้านเมืองปัจจุบันที่มีปัญหาความขัดแย้งในระดับชาติ คือ ผู้นำเยาวชนในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทามี พฤติกรรมที่แสดงว่าสมาชิกใช้ความรุนแรงในการแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้นปรากฏเป็นประจำด้วยเช่นกัน รวมทั้ง ไม่ปรากฏ ว่าบรรยากาศการประชุมมีความจริงจังและมองเห็นถึงความตั้งใจในการทำงานของสมาชิก

ในการเปรียบเทียบพฤติกรรมความเป็นพลเมืองระหว่างนักเรียนกับนักศึกษา แม้จะพบว่าทั้งสองฝ่ายมีพฤติกรรม ความเป็นพลเมืองปรากฏเป็นบางครั้ง แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่านักเรียนมีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองบาง ประเด็นที่ทำมากกว่านักศึกษา ได้แก่ การใช้สิทธิเลือกตั้งกรรมการต่างๆ การแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของสถานศึกษา และ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของสถานศึกษา ส่วนพฤติกรรมที่นักศึกษาทำมากกว่านักเรียนคือ การใช้ กำลังหรือคำพูดรุนแรงเมื่อเกิดความไม่พอใจ เหล่านี้ทำให้เห็นว่าพฤติกรรมความเป็นพลเมืองของเยาวชนลดลงเมื่อเข้าสู่ ระดับอุดมศึกษา ความเข้าใจต่อประชาธิปไตยในกลุ่มเยาวชนในประเทศไทย ตามรายงานการวิจัยของสถาบันพระปกเกล้า (ถวิลวดี บุรีกุล, 2551) พบว่าเยาวชนมีความสับสนต่อ “ประชาธิปไตย” ขาดการวิเคราะห์เหตุผลและมองไม่เห็นภาพของการ มีประชาธิปไตย ไม่ทราบว่าหากขาดการเคารพสิทธิผู้อื่นแล้วจะเกิดอะไรขึ้น ยึดความเห็นของตนเองโดยไม่สนใจความคิดเห็น ของเพื่อนร่วมงาน และเห็นว่าการเอาเปรียบบุคคลอื่นเป็นเรื่องธรรมดา ด้านจิตสำนึกรับผิดชอบต่อชีวิตนักศึกษาไทยตาม รายงานการสำรวจของกรุงเทพโพลล์ (2549) พบว่านิสิตนักศึกษาร้อยละ 49.2 ไม่สนใจติดตามข่าวสารความเป็นไปของสังคม และประเทศชาติ ร้อยละ 44.8 ไม่สนใจความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และร้อยละ 2.2 พุดคุยกันเรื่องการเมือง การปกครอง ดังนั้น ภาพความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดจากความความคิดเห็นที่แตกต่างที่ต่างฝ่ายต่างไม่ยอมรับในความเห็น ที่ต่างไปจากตนเอง หรือการชุมนุมทางการเมืองที่มีข้อกังขาเรื่องการรุกรานสิทธิ หรือการเคลื่อนไหวทางการเมืองของ ประชาชนที่โน้มนำไปสู่ความรุนแรง ข้อมูลข้อเท็จจริงเหล่านี้ ล้วนเน้นย้ำถึงความสำคัญของการพัฒนาพื้นฐานความเป็น พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้เข้มแข็งมากขึ้นอย่างเร่งด่วน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยขอให้ข้อเสนอแนะ 2 ส่วนคือ ส่วนที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรหรือกิจกรรมส่งเสริม ความเป็นพลเมือง และส่วนที่เกี่ยวกับการค้นคว้าวิจัยต่อเนื่อง ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรหรือกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่พึงประสงค์ให้แก่เยาวชน อาทิ

- ควรมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาความเป็นพลเมืองให้นักศึกษาอย่างจริงจังและเป็นระบบตั้งแต่ระดับมหาวิทยาลัย ระดับคณะ และระดับสาขาวิชา
  - ควรมีการจัดกิจกรรมพัฒนาความเป็นพลเมืองทั้งในระดับมหาวิทยาลัย ระดับคณะ ระดับสาขาวิชาอย่างต่อเนื่อง ชัดเจนและเป็นรูปธรรม
  - ควรมีแผนปฏิบัติการที่แสดงกิจกรรมซึ่งนักศึกษาจะต้องได้รับการพัฒนาความเป็นพลเมืองในลักษณะการปฏิบัติจริงภาคสนามอย่างต่อเนื่องเป็นประจำตลอดปีตลอดหลักสูตร
  - สนับสนุนให้อาจารย์ผู้สอนสอดแทรกกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาความเป็นพลเมืองในทุกรายวิชาอย่างจริงจัง เน้นการปฏิบัติจริงมากกว่าการให้ความรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมือง
  - ส่งเสริม สนับสนุน และให้รางวัลแก่ผู้ที่มีผลงานความเป็นพลเมืองดีเด่น ทั้งอาจารย์ นักเรียนนักศึกษา และบุคลากรในมหาวิทยาลัย
  - จัดอบรมสัมมนาอาจารย์ผู้สอนและผู้ดำเนินงานด้านกิจการนักเรียนนักศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองให้นักเรียนนักศึกษา
  - ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่เน้นการปฏิบัติจริงในสังคมภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในระดับอุดมศึกษา การเรียนรู้เพื่อสร้างพลเมืองกระทำผ่านกลุ่ม ชมรม หรือการรวมตัวของนักศึกษา ซึ่งไม่มีรูปแบบและไม่มีการบังคับไว้ในหลักสูตรหรือการเรียนการสอน
  - ควรมีการประเมินพฤติกรรมความเป็นพลเมืองของนักศึกษาอย่างจริงจังและต่อเนื่องตลอดหลักสูตร
2. ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัย
- การวิจัยพฤติกรรมความเป็นพลเมืองของนักศึกษาแต่ละคณะ จะช่วยให้มีข้อมูลเฉพาะบริบท จุดอ่อนจุดแข็ง และตรงตามธรรมชาติของนักศึกษา ทำให้สามารถพัฒนาความเป็นพลเมืองได้ตรงตามเป้าหมาย
  - การเป็นแบบอย่างที่ดีในความเป็นพลเมืองมีความสำคัญต่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองให้กับเยาวชน ดังนั้นควรทำวิจัยว่าอาจารย์ผู้สอนมีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองเหมาะสมที่เป็นแบบอย่างให้นักศึกษาได้เพียงใด
  - การวิจัยในชั้นเรียนเกี่ยวกับวิธีการ เทคนิค หรือกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองให้นักศึกษาในรายวิชาต่างๆ
  - การพัฒนาแบบวัด แบบประเมินพฤติกรรม ตัวชี้วัด ที่เกี่ยวกับความเป็นพลเมือง ตามลักษณะที่พึงประสงค์ด้านต่างๆ

เอกสารอ้างอิง

- ถวิลวดี บุรีกุล. 2551. **บทบาทของการพัฒนาพลเมือง (Civic Education) เพื่อประชาธิปไตยที่ยั่งยืน: การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ไทย-เยอรมนี**. นำเสนอในการสัมมนา วันพฤหัสบดีที่ 7 กุมภาพันธ์ 2551 จัดโดย สถาบันพระปกเกล้า ร่วมกับ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ มูลนิธิ ฟรีดริค เอแบร์ท.
- ณัฐพัชร์ ทศนรุ่งเรือง. 2554 (12 เมษายน). **เปิดผลสำรวจ คนไทยแยกไม่ออก ระหว่างคำว่า “ประชาชน -พลเมือง”**. ศูนย์ข่าวนโยบายสาธารณะ (ออนไลน์). <http://thaireform.in.th/news-highlight/item/5664-2011-04-12-08-33-56.html>
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. 2552. **การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civic Education): พัฒนาการเมืองไทยโดยสร้างประชาธิปไตยที่ “คน”**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วารสารณิ สามโกเศศ. 2554ก (3 มีนาคม). **การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง. มติชน**. ----- . 2554ข (12 เมษายน). **การบรรยายในพิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในกระบวนการสร้างความเป็นพลเมืองระหว่างสถาบันพระปกเกล้า และมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย**.
- ศุภยวีชัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ (กรุงเทพโพลล์). 2553 (16 กันยายน). **มองการเมืองใหม่ผ่านสายตาเยาวชน**. (ออนไลน์). <http://research.bu.ac.th/poll/result/poll497.php?pollID=352&Topic=%C1%CD%A7%A1%D2%C3%E0%C1%D7%CD%A7%E4%B7%C2%BC%E8%D2%B9%CA%D2%C2%B5%D2%E0%C2%D2%C7%AA%B9&fileDoc=poll497.pdf>

_____ . 2549 (20 ตุลาคม). **จิตสำนึกรับผิดชอบต่อของนิสิตนักศึกษาชาวไทยในปัจจุบัน.** (ออนไลน์) .

<http://research.bu.ac.th/>

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2548. พลเมืองศึกษาของไทย : นโยบายและการปฏิบัติในโรงเรียน. **จุฬาลงกรณ์**. 48(13).

กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ. 2554. **ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง**

พ.ศ. 2553-2561. กรุงเทพมหานคร: วี.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น.

Ben-Porath, S. 2006. **Citizenship under Fire: Democratic Education in Times of Conflict.** Princeton, NJ: Princeton University Press.

Cogan, J.J. & Derrocott, R. 2000. **Citizenship for the 21st Century: An International Perspective on Education.** London : Kogan Page.

Schulz, W., Ainley, J., Fraillon, J., Kerr, D. & Losito, B. 2010. **Initial Findings from the IEA International Civic and Citizenship Education Study.** Amsterdam: MultiCopy Netherlands.